

TURIZM SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA AHAMIYATI.

Namangan davlat pedagogika instituti

Turizm va mehmondo'stlik yo'nalishi

1-bosqich talabasi

Mamatisoqova Oysanam Lochin qizi

mamatisakvaoyanam@gmail.com

+998779693907

Annotatsiya: Ushbu maqola turizm sohasida raqamli texnologiyalarning (AI, Big Data, mobil ilovalar, VR/AR, yagona platformalar, IoT va blockchain) joriy etilishi orqali yaratilayotgan yangi imkoniyatlarni tahlil qiladi. O'zbekistonda 2025–2026-yillarda amalga oshirilayotgan raqamli transformatsiya (yagona turistik platforma, kontaktlarsiz xizmatlar, e-xavfsizlik va “smart tourism” elementlari) turizm oqimini oshirish, xizmat sifatini yaxshilash va iqtisodiy samaradorlikni ko'tarishda muhim rol o'ynamoqda. Maqolada ijobiy ta'sirlar, mavjud muammolar (raqamli savodxonlik, infratuzilma cheklovlari) hamda 2030-yilgacha bo'lgan istiqbollar (15–25 mln sayyoh maqsadi, raqamli marketing strategiyasi) yoritilgan. Natijada, raqamlashtirish O'zbekiston turizmini global raqobatbardoshlikka olib chiqishning asosiy omili ekanligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: raqamli turizm, raqamlashtirish, smart turizm, yagona turistik platforma, sun'iy intellekt turizmda, raqamli transformatsiya, kontaktlarsiz xizmatlar, turizm marketing.

THE ROLE AND IMPORTANCE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN TOURISM.

Namangan State Pedagogical Institute

Tourism and hospitality major

1st –year student

Mamatisoqova Oysanam Lochin qizi

mamatisakvaoyanam@gmail.com

+998779693907

Annotation: This article analyzes the transformative role of digital technologies (AI, Big Data, mobile apps, VR/AR, unified platforms, IoT, blockchain) in the tourism sector. In Uzbekistan, the ongoing digital transformation in 2025–2026 (unified tourism platform, contactless services, e-security, smart tourism elements) significantly boosts tourist inflows, improves service quality, and enhances economic efficiency. The paper covers positive impacts, existing challenges (digital literacy gaps, infrastructure limitations), and future prospects up to 2030 (target of 15–25 million tourists, digital marketing strategy). Ultimately, digitalization emerges as the key driver for elevating Uzbekistan's tourism to global competitiveness.

Key words: digital tourism, digitalization, smart tourism, unified tourism platform, artificial intelligence in tourism, digital transformation, contactless services, tourism marketing.

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ТУРИЗМЕ.

Маматисокова Ойсанам Лочин кизи

Студентка 1 курса

направления Туризм и гостеприимство

Наманганский государственный педагогический институт.

mamatisakvaoyanam@gmail.com

+998779693907

Аннотация: Статья посвящена анализу роли и значения цифровых технологий (ИИ, Big Data, мобильные приложения, VR/AR, единые платформы, IoT, блокчейн) в туристической отрасли. В Узбекистане в 2025–2026 годах реализуемая цифровая трансформация (единая туристическая платформа, бесконтактные услуги, электронная безопасность, элементы «умного туризма») существенно увеличивает туристический поток, повышает качество сервиса и экономическую эффективность. Рассматриваются положительные эффекты, существующие проблемы (низкая цифровая грамотность, ограничения инфраструктуры) и перспективы до 2030 года (цель — 15–25 млн туристов, стратегия цифрового маркетинга). В итоге подчёркивается, что цифровизация является главным фактором вывода туризма Узбекистана на уровень глобальной конкурентоспособности.

Ключевые слова: цифровой туризм, цифровизация, умный туризм, единая туристическая платформа, искусственный интеллект в туризме, цифровая трансформация, бесконтактные услуги, маркетинг туризма.

Turizm hozirgi kunda davlat iqtisodiyotini rivojlanturuvchi muhim soha hisoblanadi. Zamonaviy turizm sanoati pandemiyadan keyingi davrda eng tez raqamlashtirilgan sohalardan biriga aylandi. Ushbu sohaning raqamlashtirilishi turizm sohasidagi kompaniyalarga o'z xizmatlarini yanada kengroq auditoriyada taqdim etishiga xizmat qilmoqda. Mehmonxona, aviakompaniya, turoperator va boshqa turizm sohasi vakillari onlayn xizmatlar orqali mijozlar bilan bevosita ishlash imkoniga ega bo'lishmoqda. O'zbekiston ham bu jarayonlardan chetda qolmadi: 2025-yilning 7 oyida O'zbekistonga 6,3 mln nafar chet ellik turistik maqsadlarda kelgan. Bu o'tgan yilning mos davriga nisbatan qariyb 49% ga ko'p. Har bir xorijiy turistga o'rtacha 403 dollarlik xizmat ko'rsatilgan.[1] Ushbu o'sishning muhim omillaridan biri – turizm sohasini raqamlashtirish hisoblanadi. Turizmni raqamlashtirish maqsadida 2025-yilda sayohat.uz milliy turizm yagona platformasi ishga tushirildi.

Raqamli texnologiyalar nafaqat sayyohlar uchun qulayliklar yaratadi balki, biznes va davlat darajasida samaradorlikni oshiradi, xarajatlarni kamaytiradi va barqaror tizimni

qo'llab-quvvatlaydi. Ushbu maqola raqamli texnologiyalarning turizmdagi asosiy yo'nalishlari, afzalliklari, muammolari va kelajak istiqbollarini ko'rib chiqadi.

Raqamli texnologiyalarning asosiy turlari va turizmda qo'llanilishi. Turizmda raqamli texnologiyalar asosan bron qilish, mijozlarni ro'yhatga olish, ma'lumotlarni tahlil qilish, marketing va analiz qilishda qo'llaniladi.

Onlayn platformalar va OTA (Online Travel Agencies) lar – raqamli transformatsiyaning asosiy elementlaridan biri bo'lib, sayyohlar, mehmonxonalar, aviakompaniyalar va boshqa xizmat ko'rsatuvchilar o'rtasida vositachi rolini o'ynaydi. Bu platformalar orqali foydalanuvchilar aviachiptalar, mehmanxona xonalari, avtomobil ijarasi, ekskursiyalar va paketlarni onlayn bron qilishlari mumkin.

2023-yilda onlayn sayohat sanoati 667,55 milliard dollar (~528 milliard funt sterling) daromad keltirdi. Sayohat sanoatining 2023-yildan 2030-yilgacha 12,99% yillik o'sish sur'ati (CAGR) bilan o'sishi prognoz qilinmoqda - bu 1569,25 milliard dollarga (~1241 milliard funt sterling) yetishi kutilmoqda.

2023-yilda parvozlarga bo'lgan talab koronavirus pandemiyasidan oldingi ko'rsatkichning taxminan 95 foizini tashkil etdi.

2023-yilda sayohat rejalarini o'zgartirganlarning 31 foizi yashash narxining oshishi tufayli sayohatlarni qisqartirishni yoki qisqaroq sayohat qilishni rejalashtirgan, 27 foizi esa uyga yaqinroq sayohatlarni bron qilishni afzal ko'rgan.[2]

Mobil ilovalar va AI/chat-botlar – turizm sanoatining eng tez rivojlanayotgan qisimlaridan biri bo'lib, sayyohlar uchun sayohatni rejalashtirish, bron qilish, maslahat olish va real vaqtda yordam olish jarayonlarini tubdan osonlashtirmoqda.

Turizmdagi sun'iy intellekt sayohat qilish uslubini inqilob qilib, yanada shaxsiylashtirilgan, samaraliroq va yoqimli sayohatlarni yaratmoqda. Forbes ma'lumotlariga ko'ra, 2030-yilga kelib sun'iy intellekt 15,7 trillion dollarlik sanoatga aylanadi va investitsiyalar 2024-yilga kelib taxminan 500 milliard dollarga yetishi prognoz

qilinmoqda. Sun'iy intellektning global iqtisodiyotga ta'siri chuqur bo'lishi va uning o'sishi va o'zgarishiga sezilarli hissa qo'shishi kutilmoqda.

MIT tomonidan olib borilgan yaqinda o'tkazilgan tadqiqot shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellektni inson iste'dodi bilan birlashtirishda muvaffaqiyat qozongan kompaniyalar o'rtacha ko'rsatkichdan 650% yuqori ko'rsatkichga erishadilar. [3]

Big data va analitika – turizm sanoatining eng muham vositalaridan biri bo'lib, millionlab ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash va tahlil qilish orqali biznes qarorlarni optimallashtiradi, sayyoh tajribasini shaxsiylashtiradi va barqarorlikni ta'minlaydi. Turizmda katta ma'lumotlar katta inqilobdir. Bu kompaniyalarning mijozlarni tushunishi va ular bilan o'zaro munosabatini tubdan o'zgartirmoqda. Ilg'or ma'lumotlar va boshqaruv panellari turizm kompaniyalariga ulkan ma'lumotlar to'plamlarini tahlil qilish imkoniyatini beradi.

Ushbu qimmatli ma'lumotlar xizmatlarni misli ko'rilmagan darajada shaxsiylashtirish, taklifni optimallashtirish va talabni yaxshiroq boshqarish imkonini beradi. Katta ma'lumotlar shuningdek, tendentsiyalarni bashorat qilish va bozor o'zgarishlariga tez moslashishni osonlashtiradi, natijada ko'proq xabardor qarorlar va samaraliroq turizm marketing strategiyalari paydo bo'ladi.[4]

VR/AR texnologiyalari – Mehmondo'stlik sanoatida virtual reallik (VR) sayyohlik yo'nalishlari, dam olish maskanlari, mehmonxonalar va boshqa diqqatga sazovor joylarning immersiv namoyishlarini yaratish uchun eng yangi va eng istiqbolli vositalardan biridir. To'liq immersiya, yuqori sifatli tasvirlar, sayyohlik joylari va diqqatga sazovor joylarni namoyish etish uchun keng imkoniyatlar - bularning barchasi VRni bugungi kunda kuchli marketing vositasiga aylantiradi.

Turizmdagi kengaytirilgan reallik (AR) haqiqiy muhitni ma'lumot va effektlar bilan to'ldirish, sayyohlarning diqqatga sazovor joylar va tarixiy joylarga tashrif buyurish tajribasini boyitish imkonini beradi. AR real dunyoni virtual obyektlar va effektlar bilan birlashtirgan interaktiv o'yinlar, ilovalar va shoularni yaratish uchun ishlatiladi.[5]

IoT va smart-turizm - Aqlli sensorlar va ulangan kameralar kabi IoT qurilmalari olomon zichligini kuzatish va sayyohlar oqimini real vaqt rejimida boshqarish uchun ishlatiladi. Ushbu texnologiya mashhur joylarning gavjum bo'lmashligini ta'minlaydi, tashrif buyuruvchilar tajribasini yaxshilaydi va joyni saqlab qoladi.[5]

Blockchain – turizm sanoatida shaffoflik, xavfsizlik, ishonch va oraliq vositachilarni kamaytirish uchun katta potensialga ega. U tranzaksiyalarni markazlashmagan tarzda saqlaydi, soxta ma'lumotlar va firibgarlikni oldini oladi, shuningdek, smart-kontraktlar orqali avtomatik jarayonlarni ta'minlaydi.

Raqamli texnologiyalar turizm sohasini butunlay o'zgartirdi. Sayyohlar uchun sayohatni rejalashtirish va tajriba olish oson, tez va shaxsiy bo'ldi. Biznes uchun xarajatlar kamayib, mijozlar ko'paydi. Davlat uchun esa turizm daromadi va iqtisodiy o'sish keskin oshdi.

Ammo bu jarayonda muammolar ham mavjud. Internet va infratuzilma yetishmasligi, raqamli savodxonlikning pastligi, ma'lumotlar xavfsizligi xatarlari va mahalliy bizneslarning global gigantlar bilan raqobat qiyinligi. Muvaffaqiyat esa infratuzilmani yaxshilash, odamlarni o'qitish va xavfsizlikni kuchaytirishga bog'liq.

Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalar turizm sohasini butunlay o'zgartirdi va uni yanada qulay, samarali va shaffof qildi. Onlayn platformalar, saytlar, AI chat-botlar, Big Data kabi vositalar sayyohlar uchun sayohatlarni rejalashtirishda samarali foyda bermoqda. Bu turizm sohasining tez rivojlanishiga sabab bo'lmoqda. Biznes uchun xarajatlarni kamaytirdi, daromadni oshirdi hamda iqtisodiy foydani keskin ko'paytirdi. Agar bu texnologiyalardan maksimal darajada to'g'ri va aniq foydalanilsa, O'zbekistonda ham nafaqat son jihatdan, balki sifat va tajriba jihatidan ham dunyoning eng jozibali maskanlaridan biriga aylantirish mumkin. Raqamlashtirish – turizmning buguni va kelajagi. Yurtimizda bu imkoniyatlardan to'la foydalana olsak, global sayyohlik xaritasida o'z o'rnimizni mustahkamlaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. <https://kun.uz/news/2025/09/23/ozbekistonga-kelayotgan-xorijliklar-soni-keskin-oshdi-eng-kop-tashrif-qaysi-davlatlardan>
2. Onlayn bron statistikasi 04.12.2024 <https://infocom.uz/articles/onlayn-bronlash-statistikasi>
3. AI in Tourism: Revolutionizing Travel Experiences. <https://vasscompany.com/en/insights/blogs-articles/ai-tourism/>
4. <https://imascono.com/en/big-data-tourism/>
5. AR and VR in tourism and hospitality. <https://hqsoftwarelab.com/solutions/ar-vr-in-tourism/>
6. Smart Tourism: AI and IoT to Enhance Tourist Flow Management. 02/01/2025.